

אנציקלופדיה
עבודת ה' פנימית

א-י - אין

בלבבי משכן אבנה

השיעורים של הרב זמינים ב"קול הלשון"

073.295.1245 | ישראל | 718.521.5231 USA

אין

אין - ראש השנה

אין - **אין**, פשטות הלשון של **אין** הוא מלשון של **אין**, אבל בעומק יותר, המקום שנאמר בתחילה בתורה הלשון של **אין** הוא בפסוק "ואדם אין לעבוד את האדמה, כלומר, בראשית יצירת האדם, קודם יצירתו, הוא מוגדר "ואדם אין לעבוד את האדמה", וא"כ, כפשוטו שם, "ואדם אין", שהוא אדם אינו קיים, זה "ואדם אין" כפשוטו.

אבל בעומק יותר, כמו שחודד הרבה מאד בדברי רבותינו, ש"ואדם אין" כלומר, הוא היה במדרגת "אין", זהו "ואדם אין לעבוד את האדמה".

ההבנה השורשית והבהירה של הדברים, בראשית יצירת אדם, כמו שאומרים חז"ל כידוע עד מאד, שנתייעץ הקב"ה עם מלאכי השרת, מהם אומרים יברא, ומהם אומרים אל יברא, כלומר, ה"מהם אומרים יברא, ומהם אומרים אל יברא", זה לא דבר שהיה ואינו, אלא זהו דבר החקוק, הוא חקוק בעצם תפיסת היצירה.

בכל שנה ושנה, "היום הרת עולם", יום יצירת האדם, חוזר ומתגלה ה"מהם אומרים יברא ומהם אומרים אל יברא", וזהו מה שהשטן בא לקטרג, זה לא קטרוג חדש, שמתחדש במציאותו של שטן, אלא זה אותו מציאות שהיתה בראשית הדברים, ש"מהם אומרים אל יברא", "צפה הקב"ה במעשיהם של רשעים" כדברי חז"ל ומצד כך, "מהם אומרים אל יברא", אותו כח, מתעורר בכל שנה ושנה, שהשטן עומד ומשטין על באי עולם.

ובעומק יותר, כפשוטם של דברי חז"ל, בגמ' במסכת ראש השנה, א"ר כרוספדאי ג' ספרים נפתחים בראש השנה, צדיקים, בינונים ורשעים, אצל הצדיקים מתגלה מציאות של חיים "נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים טובים ולשלום", ואצל הרשעים מתגלה האופן ההפוך, "נכתבין ונחתמין לאלתר למיתה".

אבל ברור הדבר, גם הצדיק נידון, וגם הרשע נידון - הוא נידון אם הוא יכתב לחיים, או שהוא יכתב ח"ו למיתה, אלא שאצל הצדיקים, הם נכתבים ונחתמים לאלתר לחיים טובים ולשלום, אבל הדין דן אותו, כלומר, בדין יש שני אפשרויות, ישנם שני צדדים, והדין דן לכתוב אותו למציאות של חיים, אז כפשוטן של דברים, בודקים האם הוא שייך לאלו שצריכים להיות לחיים או ח"ו למות, ונגזר עליו המציאות של חיים.

אבל בעומקן של דברים, ברור שהכוונה היא אחרת, ב"בכח" מתגלה גם אצלו המציאות הזאת, שיש הו"א של מציאות של מיתה, כלומר, שתפיסת המיתה ג"כ, חלה עליו, זה "ספרי חיים וספרי מתים פתוחין לפניו", ומצד כך, גם אצל הצדיק שנידון לבסוף ל"ספרי חיים", אבל ה"ספרי מתים פתוחין לפניו", כלומר גם ה"ספרי מתים" פתוחים לענין המציאות של אותו צדיק, וא"כ הוא שייך לעצם המציאות של המות.

והגדר הגמור של הדבר, מתגלה כמובן בספר האמצעי, שהוא ספר של בינונים, הרי "בינונים תלויים ועומדים, אם עושין תשובה נכתבין ונחתמין לחיים", וח"ו להיפך - כלומר, שאם אינם עושים תשובה, אז הם נכתבין ונחתמין למיתה, והרי שאם נעמיד את המצב כמות שהוא, ובהגדרה של גדרי דין, כדין חזקה של "העמד דבר על חזקתו" איך שהוא היה מעיקרא, [כי הרי האדם מצד נשמתו, הוא עומד לעשות תשובה], אבל אם נעמיד את הדבר כמות שהוא, במצב הנוכחי, א"כ, מצד הראש השנה שלהם, הם צריכים להיכתב למיתה, אלא שמצד מה שהקדוש ברוך הוא, הוא ארך אפיים, ה"ארך אפיים" גורם לידי כך שהבינונים תלויים ועומדים, שבעשרה ימים האלה, הם עומדים ותלויים בין גן עדן לגיהנם, "באורא דארעא" כמו שאומר הגר"א, ששם הם עומדים ותלויים, והרי שמצד הווייתם, הם שייכים למיתה, ורק האריכות אף גורם שזה לא נכתב ונחתם לאלתר, אלא ממתין לעוד עשרה ימים, וא"כ הם **ברי מיתה בעצם**, אלא שכשעשו תשובה בתוך עשרה ימים, או בסוף עשרה ימים, אז הם נכתבין ונחתמין לחיים.

ולפי"ז, כפשוטו, הצדיק שייך לחיים, הרשע שייך למות, והבינוני, ראשיתו מות ואחריתו חיים, זה עומק ההגדרה של בינוני, ומצד כך, כפשוטו הצדיק הוא למעלה מהבינוני.

אבל בעומק יותר, כבר הוזכר הרבה פעמים יסוד דברי הגר"א ש"אמצע", הוא עולה על שני הצדדים, כמו "איש ואשה זכו שכינה ביניהם".

ומצד כך, גם הבינוני שנמצא בין הצדיק לרשע, בשורק הדק, הוא יותר גבוה משניהם, מה שהוא יותר גבוה מרשע, זה פשוט, אבל בעומק, הוא גם יותר גבוה ממדרגת הצדיק.

ועומק המדרגה של הבינוני, אצל בינוני מתגלה התהליך באופן הבהיר שבו, ממיתה לחיים, זהו צורת הגילוי שאצל הבינוני, אצל הצדיק זה מתגלה רק ב"ספרי מתים פתוחין לפניו", זה פתוח לפניו, אבל הוא עדיין לא מצורף לדבר באופן גמור, הוא מצורף לדבר רק באופן של "בכח", אמנם זה באופן של **חכמה כח** - מה, אבל אצל הצדיק מתגלה "החכמה תחיה את בעליה", ולכן הוא נכתב ונחתם לאלתר לחיים טובים.

אבל אצל הבינוני, כיון שלולי שהתחדש מצב של תשובה, הוא נמצא במצב של מיתה, והרי שהויתו שייכת למיתה, וכאשר מתגלה התשובה שלו בעשרה ימים האלה, הוא נעתק ממציות של מות למציאות של חיים, זה **עומק שורש יצירת האדם**.

"זה היום תחילת מעשיך זכרון ליום ראשון", שנוצר בו מציאות האדם, האדם נוצר ממצב של העדר, למצב שהוא קיים, מאין, למציאות של קיום, "ואדם אין לעבוד את האדמה", ואד יעלה מן הארץ" לצורת יצירת האדם, כלומר, זה ראשית תחילת היצירה, ה"אדם אין לעבוד את האדמה".

ואצל הבינוני, בכל שנה ושנה, מתגלה אותו מהלך בדיוק, שהוא מתחיל ממציות של מות, והוא מצטרף למציאות של חיים, ההצטרפות הזו, זו הצטרפות שלימה של צורת יצירת האדם, כמו שהיה בראשיתו, בראשית ימות עולם.

בלשון אחרת והיינו הך, עומק היצירה שנוצר ממנו מציאות האדם, אז כפשוטו - הוא אינו קיים, ולאחר מכן, מתחדש לו מציאות שהוא קיים, אבל בעומק יותר, יש שני שלבים יסודיים ביצירת האדם, יש יתר על כן - אבל ראשית כל, שני השלבים הללו, השלב הראשון זה "ואדם אין לעבוד את האדמה", מדגישים עוד פעם, זה לא שקודם לכן הוא לא היה, אלא זה **שלב ראשון** ביצירתו של האדם, וכמו שאומרים רבותינו כידוע מאד, שאותיות **אין** זה אותיות **אני**, לעילא, זה אין, ולתתא זה הופך להיות מציאות של אני.

כלומר, ראשיתו מתחיל באין, וכאשר נעשה התהליך השלם, מציאות האדם הופכת להיות שהוא בבחינת **אני**, והרי, שהאותיות **אין** עצמם, מתהפכים לאני, וא"כ, האין הוא ראשית תחילת היותו של האדם, שמתחיל ממנו תחילת מציאותו, שמכח כך, נעשה ממנו שורש היצירה.

ומהו שורש התפיסה של ראשית היצירה שהוא נקרא אין, ולאחר מכן, הוא הופך להיות למציאות של אני, נחמד את הדברים - ישנם שני מדרגות, "אין עוד מלבדו, אפס זולתו", יש מדרגה של "אין" - "אין", ויש מדרגה של **אפס**, זו למעלה זו, **האפס**, אפיסת הדבר, היא ההעדר של הדבר, והאין שלו, הוא כבר תחילת ההויה שלו.

יסוד מוסד בדברי רבותינו, שאין **ואפס**, אלו הם ב' מדרגות, מדרגת האין ומדרגת האפס, האפס, היא מדרגת ההעדר, כלשון הגר"א הידוע בשבעים כוחות נפש, שבפירושו לספר ישעיה.

והכח הראשון שם נקרא "העדר קודם להויה", והכח השני, שמתחילה מציאות היותו, הוא הופך להיות מציאות של **אין** לאחר מכן, יש "אשר יצר את האדם בחכמה".

ולאחר מכן, כל התהליך כולו, "זכר ונקיבה בראם ויקרא את שמם אדם".

זה בכללות ממש מציאות יצירת האדם.

ראשיתו, **אפס**,

תחילת היותו היא **אין**.

"אשר יצר את האדם בחכמה", כלומר, שבמדרגת החכמה הוא כבר נוצר. "בכח" ולאחר מכן, זה מהכח **לפועל**, באופן של "זכר ונקיבה בראם ויקרא את שמם אדם", יצירה שלימה שיצאה מהכח לפועל, כפי שנתבאר.

וא"כ, מציאות האפס, היא מציאות ההעדר, ומציאות האין, היא תחילת ההויה, ומהו גדרו ומהותו של תחילת ההויה שנקראת אין - אין, זה **כח הכללות** שבדבר, לפני מציאות התפרטותו לכל פרט שלא יהא.

מציאות שורש תחילת ההויה של כל מציאות - היא מתחילה מנקודת הכללות, היא לא מתחילה מנקודת הפרטות, לאחר הכללות, יש את פרטות נקודת הדבר, זה שורש תהליך הדבר.

ובלשון קצרה, תחילת הדבר הוא אפס, כמו שהוזכר, אפס זה העדר, כביכול קודם שנברא העולם היה את מציאותו יתברך שמו, ועל מנת שיהיה אפשרות של קיום של נבראים, אז הוא סילק את הגילוי השלם שלו, אם מתגלה גילוי שלם שלו, אז לא יהיה מקום לגבול להתגלות, מתגלה אין סוף - על מנת שיהיה אפשרות להתגלות מציאות של גבול, הוא סילק את היותו שלו, זה ההעדר שהוא שורש האפשרות למציאות של נבראים.

אבל בעיקרא דסוגיא דידן השתא, לא במדרגת האפס, אלא במדרגת האין, ראשית תחילת ההויה של הדבר, היא מתגלה באופן של כללות, ולא באופן של פרטות.

ניתן כמה דוגמאות על מנת להמחיש את נקודת הדבר.

דברי הגמ' בראש השנה, כידוע עד מאד, יש שני אופנים איך נידונים, אופן אחד, שכולם נסקרים לפניו בסקירה אחת, ואופן של עולים לפניו כבני מרון, בזה אחר זה, כלל, ופרט. מה שכל העולם כולו נידון בב"א, איפה השורש שהוא נידון בב"א? אז כפשוטו, זה דין רגיל שעל הכלל, וזה דין רגיל שעל הפרט, אבל בעומק יותר, ראשית היצירה מתחילה מהמקום שהוא עוד לפני ההתפרטות שלה לפרטים, משם נעשה שורש מציאות הדין של "כולם נסקרים בסקירה אחת", מה שכולם נסקרים בסקירה אחת, כלומר, זהו מחמת שראשית היצירה היא - "ואדם אין לעבוד את האדמה", וא"כ, מתגלה השורש שהוא נברא במדרגה של אין, במדרגה שכוללת את הכל בבת אחת, זה האין, כלומר, מה שאין, היינו שאין נקודת התפרטות, אלא תפיסה של כללות גמורה, לכן בשורש יצירת הדין, הוא קודם נידון מדין ה-אין שבו, שזה הדין של כל העולם כולו שנסקרים בסקירה אחת, ולאחר מכן הוא נידון מדין הפרט שלו, "זכר ונקיבה בראם", כלומר, מקום ההתפרטות, ששורש ההתפרטות היא "זכר ונקיבה בראם", זה תחילת ההתפרטות, וזה עומק נקודת הדין, מדין הפרט שלו, שחל לאחר מכן.

ובלשון אחרת, מה שאמרנו השתא, זה היה במדרגה של נפש, ועכשיו במדרגה של זמן.

הגמ' מביאה בראש השנה כמה שיטות, מתי האדם נידון, "בארבעה פרקים בשנה העולם נידון", והדין של אדם "בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון", ולחד מ"ד, אדם נידון בכל יום, ולחד מ"ד, אדם נידון בכל שעה, מה העומק של ההגדרה שאדם נידון בראש השנה, לכל השנה כולה, ומה שהאדם נידון בכל יום ובכל שעה, מקביל ממש למה שהוזכר השתא, יש תפיסה של דין ביחס לכלל של הזמן, ויש תפיסה של דין ביחס לפרט של הזמן.

בתוך העולם שבו אנחנו נמצאים עכשיו, המערכת השלימה של זמן, היא נקראת המערכת של שנה, בלשון רבותינו.

לעיתיד לבוא, כלומר, בסוף ימות עולם, אז יצטרפו כל השנים כולם גם יחד, זה נקרא "היום הדין הגדול והנורא", שהוא דן את כל מהלך הזמן כולו, מהצטרפות כל חלקיו, מדין הכלל השלם שלו.

אבל בעולם שבו אנחנו נמצאים עכשיו, זהו מדרגת הזמן, מה שנקרא בלשון חז"ל שנה, זה מערכת הזמן שיש לנו, יש מערכת של שמיטה, שמיטה היא הרי ז' שנים, היא לא יציאה ממערכת השנה, וגם יובל שהוא מ"ט שנים, שלאחריה, שנת החמישים, זה מדין "שנת החמישים", אבל אין לנו מערכת של זמן יותר ממערכת של שנה בעלמא דידן.

ולכן, כאשר באים לצייר ציור של דין כולל, על תפיסה הנקראת "אין", שהיא התפיסה שחובקת בתוכה את הכל, זה נקרא "מראשית שנה ועד אחרית שנה", כלומר, כח הכללות, מה שהאדם נידון בראש השנה, והוא נידון על כל השנה כולה, הוא נידון מדין האין, מדין הכללות שבדבר.

וכשזה משתלשל מאין בא' לעין בע', שזה השגחתו יתברך שמו, זה המדרגה הנקראת בלשון הפסוק שנאמר על ארץ ישראל "ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה", עומק ההגדרה של "מראשית שנה ועד אחרית שנה" היא, שהגילוי של צורת הדין שמתגלה בראש השנה, "מראשית שנה ועד אחרית שנה", זה מצרף את כל השנה כולה מדין כלל.

ולאחר מכן, כמו שבמדרגת האדם יש דין שבו "כל באי עולם עוברים לפני כבני מרון" באופן של פרט, פרט, כמו כן, גם במדרגת הזמן, אדם נידון בכל יום, אדם נידון בכל שעה, מקבילים מדרגת הנפש ומדרגת הזמן, שבשניהם הופך להיות מציאות של התפרטות.

ובמדרגת מקום, ברור הדבר, מדין ארץ ישראל שהיא שורש הכלל, שעליה נאמר "ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מראשית שנה ועד אחרית שנה", ואף שמוזכר כאן "שנה", אבל זה נאמר בארץ ישראל, ומדין ע' ארצות, בזה מתגלה האופן של ה"נידון" שבמקום, באופן של פרט, פרט, שכל דבר נידון בפרטו שלו, במקומו שלו. זה בכללות התפיסה במדרגת עולם, שנה, נפש, ג' המדרגות היסודיות של הבריאה, איך התפיסה של הבריאה נידונית מדין מדרגת האין, ואיך היא נידונית מדין מדרגת ההתפרטות שלה, היש המתפרט, היש שחל בו מציאות של התפרטות.

ולפי"ז, נבין יתר על כן, הרי הגמ' דורשת על לשון הפסוק שהזכר "ארץ אשר עיני ה' אלקיך בה מרשית שנה ועד אחרית שנה", שכתוב **מרשית שנה** שנה שנעשית רשה בתחילתה, מתעשרת בסופה, והיינו שה"ראשית שנה", מה שהיא נקראת **ראשית**, מלשון שהוא **רש** - עני.

עומק הדבר הוא - כל דין שמתחיל בראש השנה, הוא מתחיל מהמציאות של **האין** שהופך להיות מציאות של **יש**, שזה מה שמתבאר, [ובעומק יותר, מההעדר להויה, שזה לא עיקר סוגייתנו השתא], מה שהדין מתחיל מה"אין", כלומר, משם מתחיל מציאות של כל דין, אצל הצדיק זה רק "בכח", "ספרי חיים וספרי מתים נפתחים לפניו", ואצל הבינוני זה יותר בפועל, אם כי לא בפועל גמור - אבל זה יותר בפועל, כמו שחודד, שמצד הראש השנה, הוא צריך להכתב ולהחתם למיתה, אלא שה"ארץ אפיים" מאריך את הדבר, והוא נעתק מתהליך של אין לתפיסת יש, ממות לחיים, שהוא נכתב ונחתם ביום הכיפורים.

אבל מכל מקום, תחילת כל מציאות הדין, הדין מתחיל מהמקום של הכח שיוצר מציאות של **ביטול** לדבר, שאין לדבר את מציאות ההתפרטות, אלא הוא מציאות של כללות, וא"כ, אין לו הויה של מציאות פרטית לעצמו.

זה עומק ההגדרה של הדין, שזה ההבחנה של הדי שנומצא בתיבת **דין**, כי כל דין נקרא **דין** מלשון **די**, רק שכיון שמערכת ימות עולם היא נקראת יובל, חמישים שנה, לכן זה נקרא **דין** - די - נ', שם זה הגלגל של מערכת הזמן, זה מדרגת הדין.

ומ"מ, מצד המהלך הזה, כל מדרגת הדין, היא מתחלת לדון ממקום הדי, ממקום הדבר שאיננו מתפרט אלא הוא נשאר במקום הכלל שבו, בלי מקום ההתפרטות.

ובעומק, הדי שבדין הוא מלשון **יד**, כי היד יש בה את הכללות של עצם היד עצמו, ויש לה את הפרטות, שהיא מתגלה באצבעות, וא"כ, שורש הדין, יסודו בכלל, שלפני מקום התפרטותו.

נדגיש ונאמר - יש אופן פשוט, שההגדרה של דין היא - עד איפה הדבר יתפשט, בבחינת "האומר לים עד פה תבוא", זה ההבחנה של די שמתגלה מצד ההתפשטות של הדבר, זה **הענף** של הדין, אבל עכשיו אנחנו מדברים על שורש מציאות הדין, ובשורש מציאות הדין, מהותו וגדרו של מציאות הדין הוא - גילוי של שורש הדבר, של ההגבלה שבדבר, כלומר הדין מעמיד את הדבר באופן שהוא נשאר בכח הכללות שבו, בלי שורש של התפרטות, אלא כולו מציאות של כלל, זה גופא נקרא שורש מציאות הדין.

והרי ידוע עד מאד דברי חז"ל, שנאמר לגבי ראש השנה, מצד אחד נאמר "בטוחים שיעשה להם נס", ומצד שני, "ספרי חיים וספרי מתים פתוחים לפניו", ואחד מהתשובות הידועות לסתירה הזו, היא, שמדין הכלל, הם בטוחים שיעשה להם נס, ומדין הפרט כל אחד ואחד נידון, זה מקביל ממש למה שהזכר השתא, מדין הכללי כלומר, בכלל, שזה במדרגה של ה-אין, האין הוא בוודאי קיים, וזה ה"בטוחים שיעשה להם נס", אבל מדין הפרט שבו שזה עומק נקודת הדין, האם יש לו אפשרות של מציאות של פרט, על זה הוא לא מובטח, כפשוטו, מה שנאמר שעל הכלל הוא מובטח, כלומר, הוא מובטח על עצם מדרגת ה"אין", שזה שורש הקיום הפנימי של מציאות הבריאה, ע"ז יש מציאות של קיום לאדם שיש לו מציאות של קיום, ורק אומות העולם, שהם אינם שייכים לאותו "אין", אין להם קיום מאותו מקום, כי הם שייכים רק לתפיסת הפרט.

אבל מ"מ, זה עומק המדרגה של גילוי הדין שמתגלה בראש השנה.

וא"כ, תחילת כל הויה של כל דין שחל בראש השנה, הוא מתחיל ממקום ה-די, הוא מתחיל ממקום הדין, הוא מתחיל ממקום הכלל, האם יש אפשרות לדבר שהוא יצא לאצבעות, שהוא יצא למציאות של התפרטות, שיהיה לו מציאות של קיום כמציאות של התפרטות.

זה עומק הדבר שנאמר בלשון חז"ל שהזכרנו "**מרשית שנה**", שחז"ל דורשים "שנה שהיא רשה בתחילתה", וזה מקביל לדרשת חז"ל "לשארית נחלו" - "למי שעושה עצמו כשיריים", מדגישים, זה שני דרשות בדברי חז"ל על שני פסוקים.

וגדרם וצירופם לעניינא דידן כאן השתא, "עושים עצמן רשים בתחילתן" כלומר, כל רש שנקרא **רש**, כפשוטו היינו, משום שאין לו מציאות של ממון, לכן הוא רש, "שבעה שמות נקרא העני", ואחד מהם הוא רש, "ולרש אין כל" וכן ע"ז הדרך.

אבל בעומק, כל רש נקרא **רש** מלשון **ראש**, שזה הרי מה שהם עושים עצמם רשים בתחילת שנה, מכח ה"מראשית שנה ועד אחרית שנה", שזה מקור הילפוטא, והיינו שהרש נקרא **רש** ביחס למציאות של **ראשית**, כלומר, מה שהוא רש היינו שאין לו מציאות פרטית, אלא כולו מציאות של כלל, זה נקרא "**רש בתחילתו**", זה לא רש שהוא עני, שהוא רש שנמצא בסופו ולא בתחילתו, לא זה הכוונה "עושין עצמן רשין בתחילת שנה".

מחדדים עוד פעם, כפשוטו כשלומדים את דברי חז"ל, את ה"עושין עצמן רשין בתחילת שנה", זה ה"רשה מתחילתה שמתעשרת בסופה", יש שבע מדרגות של עני, ואחד מהם זה רש, וזה מה שנאמר כאן שבתחילת שנה צריך שיעשו עצמן רשים, אבל זה רש

ששייך לסיפא, זה רש שמקבל את הלקט שכחה ופאה שהם נמצאים בסוף השדה [בבחינת פאה] הוא מקבל את המתנות עניים, לא זה הרש שנאמר כאן, כאן מקור הילפותא הוא "מראשית שנה", וע"ז בא עומק דרשת חז"ל "עושין עצמם רשים", כלומר, זה רשים מדין ראש, "שנהיה לראש ולא לזנב", וא"כ, זה "רשים" מדין הראש, "מראשית שנה", מדוקדק היטב, שזה מקור הילפותא בעצם. ולפיכך א"כ, גדר הדבר של "רשים בתחילתם" כלומר, אין לו מציאות כמציאות לעצמו, אלא הוא כולו שייך למציאות הכלל, אם אין לו מציאות פרטית, זה נקרא "תכלה פרוטה מן הכיס", אין לו מציאות פרטית והוא שייך רק למציאות של הכלל, זה נקרא "עושים עצמם רשים בתחילתה" יש לו מציאות של רש בראשית תחילת הוויתו.

ומצד כך, "לשארית נחלתו" - "למי שמשים עצמו כשיריים" כדרשת חז"ל - מי שעושה עצמו רש בהתחלה, אז, גם ה"שיריים" שלו, שהם נקודת ההתפרטות, שזה הרי ההגדרה של שיריים, שעיקר הדבר נסתלק, וכל מה שנשאר ממנו נשאר ממנו רק שירי הדבר, שהם אלו השיריים שנשארו מן הדבר, וא"כ, מי שעושה את עצמו רש, כשהוא שייך למציאות הראשית בתחילתו, הוא יש לו גם את ההתפשטות של "שארית נחלתו".

ובדקות, מדרגת הצדיק הוא ה"רש בתחילתו", הוא נכתב ונחתם לאלתר לחיים טובים, ביום ראש השנה, וא"כ הוא בבחינת "רש בתחילתו", והבינונים שיש להם את התהליך של העשרה ימים, אצלם, עיקר המדרגה שצריכה להיות זה ה"לשארית נחלתו", "למי שמשים עצמו כשיריים", הוא ממשיך את הדבר מהרש לנקודת התפשטות, אז, הוא נכתב ונחתם במציאות של היום כיפור, זה נקרא "מתעשרת בסופה" מלשון עשר - שביום העשירי, שם נעשה ה"מתעשרת", זה ההבחנה של שלימות נקודת התיקון.

אבל מכל מקום א"כ, עיקר העבודה של ראש השנה שהוא שורש יצירת האדם הוא להיות במדרגה של "ואדם אין", שמשם מתחיל נקודת הדין.

וזה העומק שכידוע עד מאד מדברי חז"ל, האדם לא יבקש בקשות פרטיות בראש השנה, וודאי שיש בזה כמה וכמה פנים, אבל פנים אחד לענייני דין כאן השתא, עד כמה שהוא מתחיל את הדין מציאות של בקשה פרטית, א"כ, נקודת הדין שלו, היא לא מתחילה מהמקום של ה"רשים בתחילתו".

כשמתבוננים, ראשית כל, כפשוטו גם כן, זה מונח כאן - "רשים בתחילתו" כלומר, שאם הוא מבקש בקשה פרטית, א"כ, הוא לא נוגע בנקודת ה"רש בתחילתו", כי הרי הוא מבקש בקשה לקבל את מה שהוא מקבל, וא"כ, הוא ההיפך מציאות הרש, מי שמשים עצמו כרש, חייב להיות שהוא איננו מבקש לקבל דבר, אלא הוא מעמיד את עצמו מציאות של רש.

אבל, זה החיצוניות של הדברים, והעומק הרי, כמו שנתבאר, ה"משים עצמו כרש", זה מחמת ה"נהיה לראש", שהוא שייך למציאות הא', למציאות האחד, זה הראש רש - א', הוא שייך למציאות הכלל, האחד של הכלל, שהוא נקודת הצירוף שמצורף בו הכל, זה הא' של ה"אין", ששם, הוא עוד לא התפרט לי', לעשר, והוא לא התפרט לחמישים, שזה מערכת הזמן של ימות עולם כמו שנתבאר. וא"כ, עומק תחילת העבודה של ראש השנה היא העמדה של מציאות של כלל, לפני מציאות הפרט, זה התפיסה שנקראת מדרגת ראש השנה.

ובלשון אחרת והיינו הך, "היום הרת עולם", ידוע עד מאד שאלת הר"ן, שהרי ביום ראש השנה לא נברא העולם, ונברא רק האדם, אלא, שכיון שהאדם הוא עיקר הבריאה, לכן אומרים "היום הרת עולם", כמו שמשיב שמה הר"ן.

ועומק התשובה - יש הרי שתי תפיסות של כלל הבריאה, יש תפיסה של כלל הבריאה ביום הראשון דמעשה בראשית, "בראשית" - "בחכמתא" כמו שמתרגם התרגום, "ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד", כמו שאומר רש"י מיסוד דברי חז"ל, שהכל כבר נברא ביום ראשון, רק שכל דבר ודבר, הועמד על עמדו בו ביום שהיה שייך ליום יצירתו במעשה בראשית, וא"כ, יום הראשון הוא כלל, ובשאר כל הימים, נבראו פרטים.

וביום האחרון דמעשה בראשית, נברא אדם, שהוא כלל כל הבריאה כולה, כידוע עד מאד, וכמו שהרחיב הרי, רבות, הנפש החיים בשער א'.

וא"כ, הבריאה היא בסוד - כלל ופרט וכלל, יום ראשון, כלל, שאר הימים האמצעיים פרט, ויום האחרון, הוא מציאות של כלל, עד כאן יסודות ידועים.

אבל בעומק יותר, הכלל הראשון שמתגלה בראשית הבריאה, הוא בבחינת "בראשית" "בחכמתא", וא"כ התגלה ראשית של חכמה, וזהו היום ראשון.

אבל היום האחרון של מעשה בראשית, כמו שדורשת הגמ' בסנהדרין, כידוע, "אחור וקדם צרתני", שאם האדם זכה, הוא "קדם למעשה בראשית", מה כוונת הדבר "קדם"? אז כפשוטו, "ישראל עלו במחשבה תחילה להיבראות", ומצד כך הם קדם למעשה בראשית, אבל בעומק יותר, מה שהאדם נקרא "קדם", היינו משום שמתגלה בו הכללות מדין "ואדם אין", זה נקרא שהוא "קדם", ומצד כך, הכלל של האדם, הוא יותר גבוה מהכלל של היום ראשון, אם כפשוטו, זה כלל ופרט וכלל, והכלל האחרון, שווה, ויתר על כן, פחות מהכלל הראשון, אבל בעומק יותר, הכלל האחרון הוא כלל שכולל בתוכו עוד יותר ממציאיות הכלל הראשון.

וזה עומק דברי הגמ' שם, שהגמ' אומרת שהאדם נברא ביום שישי, כדי שיכנס לסעודה מיד, והיינו שיכנס לשבת, **שבת**, זה **שביתה**, זה העדר, כלומר, מה שהאדם נברא בערב שבת כדי שיכנס לשבת, היינו שהוא נברא במהלך של "ואדם אין", זה עיקר עומק יצירתו של האדם, בשורש יצירתו, יום שישי דמעשה בראשית, שהוא יום ראש השנה, ערב שבת קודש שהאדם נברא, הוא נברא במדרגה של "אין", על מנת להיכנס לאותו מציאות של שביתה, זה נקרא "**ויכולו**", שהכל **נכלל** זהו מכח השביתה, השביתה היא העדר מעשה, אבל הפנימיות של הדבר הוא "ויכולו", כי הכל כלול מיניה וביה בתוך עצמו, זהו המדרגה של שביתה בשורשה העליון, ולפיכך זהו כמו שורש יצירתו של האדם כמו שהוזכר, והרי, ששורש מה שהאדם נברא ביום שישי דמעשה בראשית, שהוא כולל בתוכו את כל הנבראים כולם, הוא לא כולל אותם מדין שבט דן "המאסף לכל המחנות", שהוא מצרף את כל החלקים גם יחד בתוכו, אלא הוא כולל אותם בשורש, מדין "אשר יצר את האדם בחכמה".

אבל הוא כולל אותם בשורש היותר עליון מדין "ואדם אין".

זהו עומק הדין של ראש השנה שהוא "היום הרת עולם", להבין ברור - "היום הרת עולם", הרי ההריון מתחיל מנקודה של טיפה, ולאחמ"כ, יש את צורת הולד בארבעים יום, זכר או נקיבה, וכל סדר הדברים של זמן התהליך של ההריון בטי' חדשים.

אבל בעומק, מה שנאמר "היום הרת עולם", אם כן, שורש היצירה של האדם ביום ראש השנה הוא "דע **מאין** באת", "מאין באת, מטיפה", זה שורש "היום הרת עולם" שהתחיל מציאות היצירה, זהו עומק המדרגה של ראש השנה, ה"דע **מאין**", שמאותה תפיסה של **אין**, משם "באת", כלומר "מאין באת", באת מתפיסה של כללות, טרם ההתפרטות, "מטיפה", טיפה, זה לא העדר, טיפה כלומר, שהכל נמצא שמה בכללות, לפני ההתפרטות.

אבל מדגישים עוד פעם, זה לא כללות מדין "כולם בחכמה עשית", אלא זה כללות מדין ה"אין", שהדבר, הוא עדיין אחד, עוד לפני שיש בו בכלל, שורש אפשרות של התפרטות, אלא הוא מציאות של הויה אחת שהיא כוללת וחובקת בתוכה את הכל, זה עומק הדין של ראש השנה.

ובעומק, כל שנה ושנה, הנידון של האדם שהוא נידון, הוא מראשית ההויה, כמו שהוזכר, ולאחר מכן, יש את הדין של ההתפרטות "כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון".

אבל ביום הדין הגדול והנורא, שם, הדין הוא בדיוק הפוך, שמה עיקר הדין הוא, כמה האדם מצורף למדרגת ה"אין".

זה ההבדל העצמי בין הדין של כל שנה ושנה, לדין של יום הדין הגדול והנורא, בדין של כל שנה ושנה, זה מתחיל מנקודת ה"אין" כמו שהוזכר, מנקודת הכללות, ולאחר מכן מגיע מציאות הפרטות שזוהו סדר הדברים, וכהגדרה כוללת, זה ההבדל בין יום ראשון דר"ה ליום שני דר"ה, כידוע עד מאד, כלומר, יום **ראשון** זה ה"רשים בתחילתה" זה ה"**ראש**", ויום **שני** זה כבר ההתפרטות של **השנים**, אלא שהזמן שקודם התקנה ביום שני, שניהם היו נעשים בו ביום בבת אחת, ועכשיו זה נעשה כחלוקה של מהלך של זמן, אבל התפיסה, היא אותו תפיסה, ראשון ושני, תחילת היות הדבר ב"אין" שבו, זה ה"ראשון", והיום שני, זה כבר במקום תחילת התפרטותו, "זכר ונקיבה בראם", שנים - זה נקרא יום שני דראש השנה.

אבל ביום הדין הגדול והנורא, ששם דייקא, המהלך הוא, לא להגיע לנקודת ההתפרטות אלא המהלך הוא להחזיר את כל חלקי ההתפרטות, למציאות של הכלל, ושם עומק הדין, הוא הברור של הדבר, כמה חלקים חזרו, והאיר בהם מציאות ה"אין", שהם חוזרים למציאות של ה"אין".

השתא שיש מציאות של שופר, תוקעים בשופר, והשופר נחלקים קולותיו לתקיעה, שברים תרועה, תקיעה - כלל, פרט וכלל, בלי להיכנס לכל סדר מהלכי הדרכים, אבל בלשון קצרה מאד - נעשה מציאות שהתקיעה, שהיא אחת, היא נחלקת לחלקים, היא נחלקת לשברים שהם ג' חלקים, והיא נחלקת לתרועה שהיא ט' טורמיטין, שנעשה בתקיעה מציאות של חלקים, זה גופא המהלך של סדר הראש השנה, מכללות להתפרטות, ולאחר מכן הכללות האחרון, כמו שהוזכר, כלל ופרט וכלל.

אבל בעומק יותר, "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול" - ברור ופשוט, עכשיו שתוקעים בשופר שאינו גדול, לכן גם התקיעה היא איננה גדולה, אלא היא בבחינת תקיעה של קטן, "גנוחי גניח" - "ילולי יליל", זה נקרא "שופר שאינו גדול", כלומר זה שופר של קטן, כמו שדרך הקטן שהוא בוכה, לכן יש שברים ותרועה, "גנוח גניח" ו"ילולי יליל".

אבל ביום הדין הגדול והנורא, "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול", זה לא כנגד מאה בכיות שבכתה אם סיסרא, קולות של בכי, אלא זה תקיעה מכח מציאות של גדלות, "יום הדין הגדול", זה תקיעה מכח של גדלות, וזהו "יתקע בשופר גדול", מכח "יום הדין הגדול", כמו שברור, שהם מקבילים אהדדי, שמה, לא יהיה שברים, תרועה, לא יהיה עולם של שברה, לא יהיה עולם של התפרטות, שמתוך ההתפרטות נעשה תרועה שהיא בבחינת התפרטות, וצירופה שב"תרועת מלך בו".

אלא אז יתגלה "בשופר גדול", ואז גם יהיה תקיעה גדולה, זה התקיעה האחרונה שאנחנו תוקעים, כמנהג ישראל לתקוע לבסוף תקיעה גדולה, לעורר את האור של הלעתיד, של "והיה ביום ההוא יתקע בשופר גדול", שם התקיעה, היא תהיה אותה תקיעה שהכל יחזור למדרגה של ה"אין" בחזרה, "שית אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב", כלומר, הקדוש ברוך הוא מחריב את עולמו, הוא מחזיר אותו לכללות של מציאות ה"אין", שזה בבחינת "דע מאין באת, מטיפה", שכל העולם כולו חוזר למציאות של מים, שזה כח הכללות שמצרף את הכל.

זה הפנימיות של הדבר, בכל שנה ושנה יש לנו את היום הדין הפרטי של ראש השנה, אבל מתנוצץ יום הדין הגדול והנורא, שאז "יתקע בשופר גדול", כמו מה שמוזכר בעשרה טעמים של רב סעדיה גאון של תקיעת שופר, ואחד מהם, לעורר את התקיעה של היום הדין הגדול והנורא.

ככל שהאדם חי בתפיסה העליונה, יש את כל ימי הדין של כל ימות עולם, בכל שנה ושנה, ויש את הדין אחד, שכולל את כל הדינים כולם, הדין הזה, הוא הכלל של הדינים כולם, וזה עומק פנימיות עבודת היום.

הזכרנו מהלך של כלל, ומהלך של פרט ביחס לכל שנה ושנה, אבל יום הדין הגדול והנורא, הוא כולל את כל השנים כולם, וזה עיקר ההארה של הדין שחלה בפנימיות של כל ראש השנה, מהאור הכולל של יום הדין הגדול והנורא, כמה האדם מצורף לדין הפרטי של כל שנה, שגם בזה עצמו יש כלל ופרט כמו שנתבאר, בחינה של "עוברים לפניו כבני מרון" ו"נסקרין בסקירה אחת", וכמו כן, "מראשית שנה ועד אחרית שנה", ו"נידון בכל יום", ובכל שעה ושעה.

ויש את הנדון העמוק שמאיר בכל שנה ושנה, הדין הכללי של יום הדין הגדול והנורא.

וזהו בעומק מה שהצדיקים נכתבין ונחתמין לאלתר, כמו שמובא בראשונים, וכמו שמכריע הגר"א, שזה קאי על הדין של עולם הבא, מה השייכות שבכל שנה דנים על דין של עולם הבא? זה מדין ההארה של "יום הדין הגדול והנורא", ומצד כך, בכל שנה דנים על העולם הבא, ומדין הדין הפרטי של כל שנה ושנה, דנים על כל שנה ושנה.

אבל בעומק הפנימי של הדין האדם צריך לצרף את עצמו לדין של "יום הדין הגדול והנורא", בכל שנה ושנה, זה שני הדינים שהוזכר בגר"א, זה לא רק עולם הבא, הגן עדן, אלא זה עולם הבא כפשוטו, עלמא דאתי, העולם האחרון.

זה עומק נקודת הדין, ששם מונח עומק נקודת הצירוף, כמה האדם שייך למציאות של כלל, כמה יש לו מציאות של התפרטות, וכמה הוא חובק בתוכו ונכלל במציאות של הכלל כולו.

זוהי עומק הזכיה שמתגלה, נכתבין ונחתמין לאלתר לחיים טובים ולשלום, מכח הארת הכלל, תקיעה גדולה.